

Вікторія Туряниця, учитель-методист

ПЕРЕВІРКА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Ернест Гемінгвей

Ключові компетентності

Спілкування державною мовою

1. Знайдіть в повісті й прочитайте уривок, який містить портрет головного героя. Які художні засоби використовує Е. Гемінгвей, змальовуючи його? Яке слово зустрічається найчастіше? Чому? Що в портреті героя автор порівнює з «борознами на пересохлій землі»? Розтлумачте зміст порівняння. На які деталі портрету звертає увагу письменник? Про що це свідчить? Знайдіть, яка деталь була «незвичайною» в портреті Сантьяго. За допомогою яких художніх засобів Е. Гемінгвей змальовує очі старого? Чому звертає увагу читача саме на цю деталь портрета?
2. Розтлумачте, чому автор вустами самого героя дає йому характеристику «не звичайний старий»? Що незвичне ви помітили в характері Сантьяго з самого початку розповіді? А що вам видалося особливим у житті, вигляді, поведінці героя?
3. Як говорить автор вустами старого про море? Знайдіть у тексті уривок і прочитайте. Як ці слова характеризують самого Сантьяго?
4. Прочитайте перший діалог старого рибалки й хлопчика в повісті. Що ви дізналися про героїв з цієї розмови? Як мова героїв характеризує їх?
5. Прочитайте опис хатини, де жив Сантьяго. Чого до розуміння образу головного героя додають деталі цього опису?
6. Знайдіть слова, з якими звертається Сантьяго до марліна, що потрапив на його гачок. Як вони характеризують героя?
7. Як ви розумієте слова старого: «Я все одно її переможу. Хоч це несправедливо, але я їй доведу, на що здатна людина і що вона може винести»? Що вони допомагають зрозуміти в характері головного героя?
8. Напишіть фанфіки за прочитаним твором:
 - 1) розкажіть про повернення Сантьяго з рибалки в кінці повісті від імені хлопчика Маноліна, учня й колишнього партнера Сантьяго;
 - 2) розкажіть про кульмінаційні події повісті від імені моря, з яким стає на двобій Сантьяго;
 - 3) розкажіть про події так, ніби рибина піддалася старому відразу й він прибув додому з цілою здобиччю.

Спілкування іноземними мовами

9. Знайдіть текст повісті-притчі Е. Гемінгвея «Старий і море» мовою оригіналу. Випишіть із тексту 3-4 афоризми англійською. Перекладіть їх українською та поясніть ваше розуміння їхнього значення. Знайдіть відповідники в тексті перекладу українською.

Математична компетентність

10. Намалуйте схематично історію двобою рибалки й моря. Як дісталася перемога старому рибалці?
11. У повісті-притчі Е. Гемінгвея є багато образів-символів. Установіть відповідність між головними образами-символами твору й тим, що саме вони символізують.

Море	Майбутнє
Риба	Досвід людини і, в той же час, його обмеженість
Велика риба	Володіння світом
Старий	Мрії про щастя, відновлення життєвих сил
Хлопчик	Життя
Акули	Успіх, перемога
Леви	Невблаганність і верховна влада природи

Компетентності в природничих науках і технологіях

12. Чи знав старий море та його мешканців? Доведіть це прикладами з тексту. Звідки Сантьяго отримав ці знання? Поміркуйте, чи зміг би Сантьяго бути успішним рибалкою й перемогти рибіну без знань про море та його мешканців?
13. Коли відбуваються події, описані в повісті? Чому саме цей місяць обрав письменник? Як про цей час говорять рибалки?
14. На що насамперед звертає увагу старий, вийшовши на рибалку, і які висновки робить? Про що свідчать його спостереження?
15. Дізнайтеся про марлінів. Поміркуйте, чому саме цю рибу обрав автор для двобою з головним героєм. Як Сантьяго відгукується про марліна, що тягне човна зі старим за собою на гачку? Чому?
16. Згадайте, що ви знаєте про Гольфстрім. Чому саме це місце в океані обирає письменник для випробувань свого героя?
17. Як розкриває Е.Гемінгвей у своїй повісті проблему «людина й природа»?
18. Для чого людині знати й пізнавати навколишній світ?

Інформаційно-цифрова компетентність

19. Попрацюйте над веб-квестом, виконавши завдання. Знайдену інформацію запишіть. Отримані результати повідомте однокласникам.

- Зайдіть у Вікіпедії на сторінку «Ернест Хемінгуей».
- Знайдіть на сторінці в розділі «Посилання» пряме посилання «Ернест Гемінгвей і письменництво»_Видавництво Старого Лева.
- Перейдіть на веб-сторінку «Видавництво Старого Лева», прочитайте настанови Ернеста Гемінгвея.
- Випишіть із них три, які вам найбільше сподобались, і розтлумачте їх.
- Знайдіть на цій же веб-сторінці пряме посилання «Гемінгвей, який завжди з тобою», перейдіть по ньому.
- Знайдіть і занотуйте слова Сергія Жадана про сенс творчості Ернеста Гемінгвея.
- Перейдіть із цієї сторінки за прямим посиланням «Ернест Гемінгвей: українське перезавантаження».
- Знайдіть у матеріалах сторінки інформацію про роботу над новим українським перекладом повісті-притчі Е. Гемінгвея «Старий і море». Занотуйте головне.

Уміння вчитися

20. Оберіть серед цитат Е. Гемінгвея такі, що найбільше підходять до повісті «Старий і море». Свій вибір аргументуйте.

- *«Щастя – найчудовіша річ на світі, і для тих, хто вміє бути щасливим, воно може бути таким же глибоким, як печаль».*
- *«Я не знаю формулу успіху, зате я знаю формулу провалу – це спроба сподобатися всім».*
- *«Життя ламає кожного, і багато хто потім тільки міцніше на зламі. Воно вбиває найдобріших, найсильніших і найніжніших. А якщо ти ні те, ні інше, ні третє, то будь впевнений, що і тебе вб'ють, тільки без особливого поспіху».*
- *«Секрет успіху простий: ніколи не падайте духом. Ніколи не падайте духом. Ніколи не падайте духом на людях».*
- *«Людина – єдина тварина, яка вміє сміятися, хоча якраз у неї для цього найменше приводів».*
- *«Люди завжди шукають короткі шляхи до щастя. Таких шляхів немає».*
- *«Голод добре дисциплінує і багато чому вчить. І до тих пір, поки читачі не розуміють цього, ти попереду них».*
- *«Якщо в житті можна надати хоч маленьку послугу, не треба ухилятися від цього».*
- *«Життя – це взагалі трагедія, результат якої відомий».*
- *«Кожна людина народжується для якоїсь справи».*
- *«Розумні люди надзвичайно рідко бувають щасливі».*
- *«Людина одна не може... Все одно людина одна не може ні чорта».*
- *«Людину легко знищити, але не можна перемогти, якщо вона не здається».*
- *«Людина не для того створена, щоб зазнавати поразок. Людину можна знищити, а здолати не можна».*

21. Визначте проблематику повісті. Поміркуйте, через які події й героїв письменник розкриває кожну з проблем.

22. Поцікавтеся особливостями психологічного портрета людини. Намалуйте психологічний портрет Сантьяго. Які його визначні риси?
23. Прочитайте вірш Арсенія Тарковського мовою оригіналу. Визначте головну думку. Поміркуйте, чи суголосний цей твір із повістю-притчею «Старий і море» Е. Гемінгвея й у чому. Свою відповідь аргументуйте.

*Я человек, я посредине мира,
За мною мириады инфузорий,
Передо мною мириады звезд.
Я между ними лег во весь свой рост –
Два берега связующее море,
Два космоса соединивший мост.
Я больше мертвецов о смерти знаю,
Я из живого самое живое.
И – божье мой! – какой-то мотылек,
Как девочка, смеется надо мною,
Как золотого шелка лоскуток. (А. Тарковский)*

24. Розкажіть про особливості стилю Е. Гемінгвея. Якою є мова повісті? Як письменник будує діалоги між героями? Як ми дізнаємося про думки старого Сантьяго? Яке значення в повісті має підтекст? Які функції виконують деталі? Поясніть роль символів у творі. Чому автор свідомо відмовляється від емоційної оповіді?
25. Наведіть приклади, як виявляється у творі один із головних принципів творчої манери письменника – принцип айсберга.
26. Повість «Старий і море» стала вирішальним твором у визнанні Е. Гемінгвея 1954 року лауреатом Нобелівської премії. Спробуйте пояснити таку високу оцінку цього твору й секрет його визнання та популярності.

Ініціативність і підприємливість

27. Розкажіть про вплив науково-технічного прогресу на старовинне ремесло рибалок. Знайдіть у тексті твору, як розповідає про це Е. Гемінгвей. Чи вплинула модернізація галузі на старого Сантьяго? Чому?
28. Прочитайте уривок, де розповідається, як марлін потрапив на гачок і почав утечу. Як поводить себе у цей час старий рибалка? Розкажіть, що допомогло Сантьяго витримати у змаганні з рибиною.

Соціальна та громадянська компетентності

29. Чому такий досвідчений і вправний рибалка Сантьяго – бідний? Що для нього головне у житті?

30. Як ставився хлопчик до бідного старого рибалки? Що робив, щоб полегшити злиденну долю свого колишнього партнера? Чому? Знайдіть у тексті цитати, що підтверджують ваші висновки. Як ви розцінюєте таку поведінку хлопчика? Чи тільки почуття жалю керують Маноліном?

31. Як ставилися до Сантьяго оточуючі? Чому?

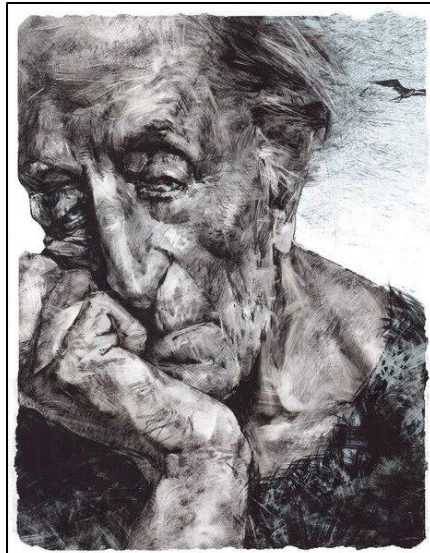
32. Чи справді Сантьяго самотній? Доведіть це цитатами з тексту.

Обізнаність та самовираження у сфері культури

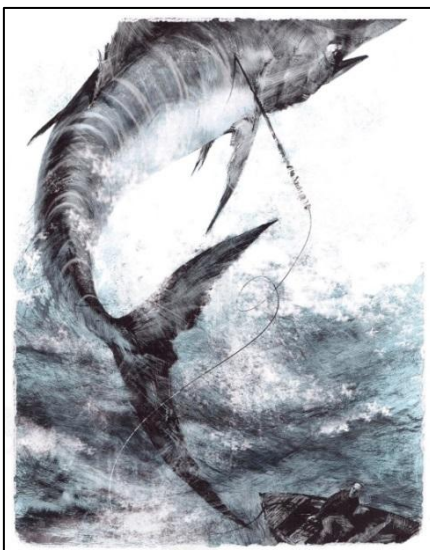
33. Перевірка знань тексту. Візуальна вікторина. Розгляньте графічні роботи сучасної української художниці Слави Шульц до повісті Е. Гемінгвея «Старий і море». Які уривки з твору на них зображено? Знайдіть їх у тексті повісті.

1.

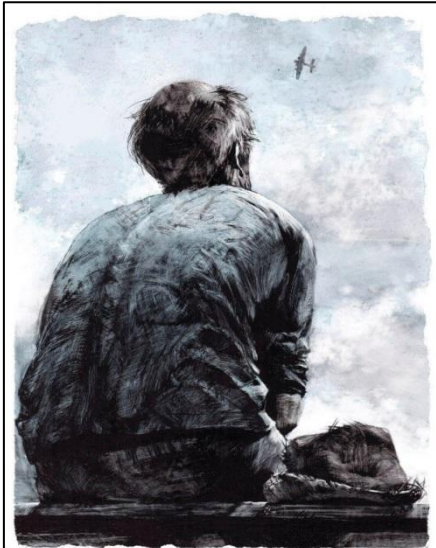
2.

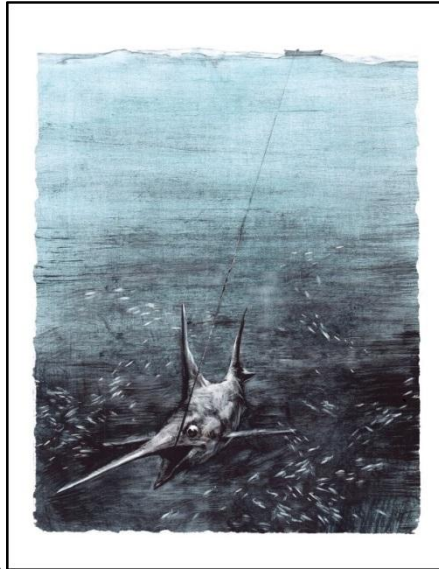
3.

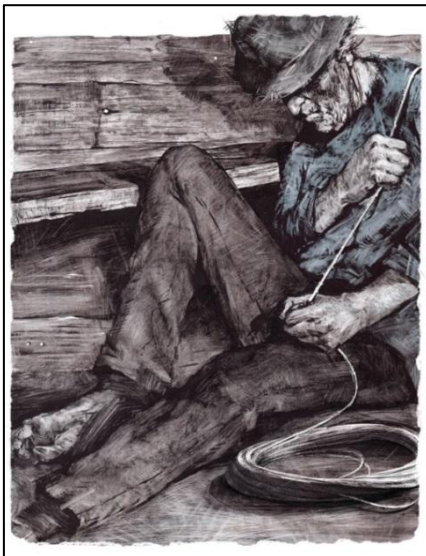
4.

5.

6.

7.

8.

34. Прочитайте виразно поезію Євгенія Євтушенка «Зустріч у Копенгагені» мовою оригіналу. Як описує автор портрет Ернеста Гемінгвея? Яким ви уявляли собі письменника, коли читали його твір «Старий і море»? Чи подібний уявлений вами письменник до того, що описує Є. Євтушенко? Кого нагадує цей опис? Чим? Порівняйте створений поетом образ видатного письменника та образ старого рибалки Сантьяго, головного героя повісті-притчі «Старий і море». Чи можна назвати самого Е. Гемінгвея людиною, що бореться?

*...И вдруг он появился — тот старик
в простой зелёной куртке с капюшоном,
с лицом, солёным ветром обожжённым.
Верней, не появился, а возник.*

*Он шёл, толпу туристов бороздя,
как будто только-только от штурвала,
и, как морская пена, борода
его лицо, белея, окаймляла.*

*С решимостью угрюмою, победною
он шёл, рождая крупную волну
сквозь старину, что под модерн подделана,
сквозь всяческий модерн под старину.*

*...С дублѣными руками в шрамах, ссадинах,
в ботинках, издававших тяжкий стук,
в штанах, неописуемо засаленных,
он элегантней был, чем все вокруг.*

*Земля под ним, казалось, прогибалась —
так он шагал увесисто по ней.
И кто-то наш сказал мне, улыбаясь:
«Смотри-ка, прямо как Хемингуэй!»*

*Он шёл, в коротком жесте каждом выраженный,
тяжелою походкой рыбака,
весь из скалы гранитной грубо вырубленный,
шёл, как идут сквозь пули, сквозь века.*

*Он шёл, пригнувшись, будто бы в траншее
шёл, раздвигая стулья и людей.
Он так похож был на Хемингуэя...
А после я узнал, что это был Хемингуэй. (1960)*

35. Перегляньте й порівняйте екранізації повісті Е. Гемінгвея «Старий і море» 1958 і 1990 років з текстом повісті. Заповніть порівняльну таблицю.

	«Старий і море» Е.Гемінгвей	Екранізація 1958 р.	Екранізація 1990 р.
Режисер актори		<i>Джон Стерджес Спенсер Трейсі Феліпе Пасос</i>	<i>Джад Тейлор Ентоні Куїнн Гері Коул</i>
Особливості образів, створених кіноакторами	<i>Старий Хлопчик</i>		
Схожість чи відмінність кінообра- зів із літературними персонажами			
Чи відповідає сценарій кінострічки літературному оригіналу?			
Як рухаються сюжетні лінії?			
Чи дотримано послідовності			

оригіналу в перебігу подій?			
Ключові епізоди			
Яскраві деталі			
Заміна окремих епізодів, деталей сюжету			
Введення нових діалогів, вчинків персонажів			
Чи співпадає з авторським баченням зовнішність персонажа, його характер, мотивація його поведінки тощо			

Екологічна грамотність і здорове життя

36. Яким видом спорту захоплювалися герої? Що ви знаєте про цей вид спорту? Чому письменник зупиняє свій вибір саме на ньому? Чому рибалок, які вели активний спосіб життя, цікавив іще й спорт?
37. Прочитайте спогади хлопчика про першу рибалку зі старим. Про що свідчить цей уривок? Чи ризикував Сантьяго життям хлопчика? Як пощастило уникнути нещастя?
38. Як поводить себе в морі старий рибалка? Про що свідчить його поведінка? Що з цієї поведінки ви взяли б для себе на озброєння? Чого нам варто повчитися у старого Сантьяго?
39. Якими психологічними прийомами володіє старий? Коли ці навички стають йому в пригоді? Підтвердьте прикладами з тексту твору.
40. Які ризики для життя має заняття головних героїв повісті? Як запобігають цим ризикам старий і хлопчик?
41. Проаналізувавши поведінку старого Сантьяго, складіть пам'ятку для новачків «Що потрібно знати, коли ви виходите на човні в море».
42. Якими мають бути відносини людини з природою? Як про це говорить Е. Гемінгвей у своєму творі?

Предметні

Знання

43. Доведіть, що твір Е. Гемінгвея – повість-притча.

44. Визначте тему та ідею твору.
45. Схарактеризуйте сюжет та систему образів повісті. Для чого Е. Гемінгвей обирає за головного героя старого чоловіка? Чому автор вводить в систему образів другорядного героя – хлопчика? Чим можна пояснити саме такий задум письменника?
46. Чи часто зустрічаються у творі імена головних героїв – Сантьяго та Манолін? Як частіше називає їх Е. Гемінгвей? Чому?
47. Схарактеризуйте образ старого рибалки Сантьяго. Який меседж надсилає до читачів Е. Гемінгвей через образ свого героя?
48. Як живе старий Сантьяго? Що було для нього важливим у житті? Як він ставиться до моря і як сприймають море інші рибалки? Як таке ставлення характеризує героя?
49. Схарактеризуйте образ Маноліна. Яку роль у творчому задумі автор відіграє цей герой? Що об'єднує Маноліна й Сантьяго? Як вони ставляться одне до одного? Чому?
50. Для чого старому потрібно ввіймати велику рибину? Чому він іде в море один, не бере з собою хлопця?
51. Чому старий досвідчений рибалка не зміг доставити марліна додому? З ким, окрім марліна, ще веде поєдинок у морі старий Сантьяго? За який гріх відчуває розплату старий під час поєдинку з акулами?
52. Яку частину рибини старий вирішив подарувати хлопцеві після повернення? Чому?
53. Як, на вашу думку, звучить фінал епізоду боротьби людини та риби? Який сенс укладає в нього автор? Чому Сантьяго повертається ні з чим, з кісткою своєї здобичі? На вашу думку, старий рибалка – переможений чи переможець?
54. З ким, на вашу думку, бореться Сантьяго: з рибою, з морем чи з самим собою?
55. Як закінчується повість? Чому знесилений важкими випробуваннями старий не помирає? Поясніть сенс саме такого фіналу повісті.
56. Розкрийте філософський зміст повісті.
57. Поясніть алегоричний та символічний сенс образу старого рибалки Сантьяго.

Діяльність

58. Знайдіть словник символів. Поясніть змістову суть таких образів повісті-притчі «Старий і море»: старий, хлопчик, парус, море, кістка.

59. Дослідіть, чи порушують Сантьяго та рибалки своїми діями екологічну рівновагу навколишнього середовища. Робота у малих групах за дискусійними сітками Алвермана. 1 група – «Рибалки шкодять своєю діяльністю навколишньому середовищу». 2 група – «Рибалки не порушують своїми діями екологічну рівновагу навколишнього середовища».

Методична підказка до роботи: записати до першого і третього стовпчиків таблиці якнайбільше аргументів на захист тези і проти неї, по чергово захистити кожен із них, обрати, яких більше, зробити висновки. Тривалість виступів зазначити на початку роботи. Висновки першою робить та група учнів, яка мала найбільше аргументів. Після обговорення наслідків роботи в групах – обговорення загальних результатів і прийняття рішення.

Зразок дискусійної сітки Алвермана для 1 групи

Так	Рибалки шкодять своєю діяльністю навколишньому середовищу	Ні
1.		1.
2.		2.
3.		3.
4.		4.

Цінності

- 60.** Яку обіцянку дає собі старий у випадку перемоги над рибиною? Поміркуйте, чому? До кого звертається й про кого згадує в найтяжчі моменти переслідування рибини? Про які важливі для Сантьяго цінності це свідчить? Чи є старий віруючою людиною?
- 61.** Які загальнолюдські цінності оспівує Е. Гемінгвей у повісті-притчі «Старий і море»?
- 62.** Над чим змушує нас замислитись повість-притча Е. Гемінгвея «Старий і море»?
- 63.** Повість-притча Е. Гемінгвея «Старий і море» – останній опублікований письменником передсмертний твір, своєрідний заповіт читачам. Який меседж залишає сучасникам і нащадкам автор?
- 64.** Що втілює Е. Гемінгвей в образі рибалки?